

<https://doi.org/10.59444/uz.9788378425717.pp.145-161>

Urszula Majdańska-Wachowicz

Uniwersytet Zielonogórski

WARTOŚCIOWANIE W DYSKURSIE MUZYCZNYM W UJĘCIU PORÓWNAWCZYM (NA MATERIALE PRESS KITU MUZYCZNEGO I RECENZJI MUZYCZNEJ)

Wstęp i cel artykułu

Punktem odniesienia niniejszych rozważań były wcześniejsze badania autorki na temat materiałów informacyjno-promocyjnych typu press kit¹, które zostały w tym artykule zestawione z recenzją muzyczną – obecnym przedmiotem zainteresowań autorki. Wynika to z tego, że oba typy wypowiedzi mają punkty styżne z szeroko rozumianym dyskursem muzycznym² i warto na nie spojrzeć z nieco innej perspektywy metodologicznej. Ich porównanie jest bowiem próbą wpisania się w nurt badań kontrastywnych w obrębie gatunków³, których uwikłania dyskursywne się zazębiają. Celem artykułu jest: 1) prześledzenie językowych wykładników wartościowania w recenzji muzycznej i materiałach press kit, 2) wskazanie obiektów wartościowania w analizowanych tekstach. Próba badawcza obejmuje 40 zestawów promocyjnych artystów polskich i zagranicznych oraz 40 recenzji muzycznych (20 z czasopisma „Teraz Rock” i 20 z „Rolling Stone”)⁴. Analiza została zawężona do określeń dotyczących muzyki tworzonej przez artystę.

¹ U. Majdańska-Wachowicz, *Językowe wyznaczniki perswazji w muzycznych materiałach informacyjno-promocyjnych typu press kit*, [w:] *Norma a komunikacja*, red. M. Steciąg, M. Bugajski, Wrocław 2009, s. 287-296; U. Majdańska-Wachowicz, *Wartościowanie w muzycznych materiałach informacyjno-promocyjnych typu press kit*, [w:] *Język. Religia. Tożsamość*, t. 3, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, Gorzów Wlkp. 2009, s. 141-155.

² E. Aleshinskaya, *Key Components of Musical Discourse Analysis*, „Research in Language” 2013, Vol. 11: 4, s. 423-444.

³ A. Rejter, *Genologia lingwistyczna w perspektywie analiz dyskursu – szanse i ograniczenia*, „Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs” 2008, t. 1, s. 22.

⁴ Wybrano materiały anglojęzyczne i polskojęzyczne, by sprawdzić, czy występują w nich podobieństwa. Tłumaczenie z języka angielskiego własne.

1. Wartościowanie

Wielki słownik języka polskiego definiuje czasownik *wartościować* jako ‘wydawać pozytywną lub negatywną opinię o kimś albo o czymś’ (WSJP). Autorzy słownika wskazują także synonimy, tj. ‘oceniać’, ‘osądzać’. Według *Słownika języka polskiego PWN* *wartościować* to ‘poddawać coś ocenie’ (SJPPWN). Stąd, jak wskazuje Maria Krauz, w wielu opracowaniach *wartościowanie* i *ocenie* to pojęcia synonimiczne⁵ i tak też będą rozumiane w tym artykule. Badacze dowodzą, że wartościowanie polega na stwierdzeniu, że coś jest dobre lub złe pod jakimś względem, co łączy je z etyką wypowiedzi⁶. Z ocenami negatywnymi często wiążą się uczucia oburzenia, dezaprobaty, potępienia, pogardy, natomiast ocenom pozytywnym zwykle towarzyszą emocje związane z aprobatą, zadowoleniem, podziwem czy zachwytem⁷. Lingwiści wyróżniają rozmaite kryteria wartościowania, np. pragmatyczne, ekonomiczne, hedonistyczne, witalne, społeczne, emocjonalne, perfekcjonistyczne, estetyczne, poznawcze, etyczne, sakralne⁸, w obrębie których wyodrębniają pewne podkategorie⁹. Należy przy tym mieć na uwadze, że „charakterystyczną cechą grup słownictwa aksjologicznego jest nieostrość pól wyrazowych: nacechowanie ewaluatywne, konotacje wyrazów powodują, że mogą one należeć do kilku kategorii wartości, np. poznawczych i moralnych, poznawczych i estetycznych itd.”¹⁰

Biorąc pod uwagę środki wartościujące, badacze dzielą je na systemowe, skonwencjonalizowane oraz tekstowe – fakultatywne, zależne od kontekstu. Z tym podziałem krzyżuje się podział na środki parajęzykowe i językowe (składniowe, słowotwórcze, fleksyjne – systemowe, leksykalne – systemowe lub tekstowe, ponadto oparte na frazeologizmach i tropach skonwencjonalizowanych)¹¹. Tym samym wartościowanie może być wyrażone wprost i nie wprost¹². Elżbieta Laskowska dodaje, że odróżnienie wartościowania systemowego od konotacyjnego jest trudne i należy pogodzić się z faktem pogranicza systemowości i konotacyjności¹³. Magdalena Danielewiczowa

⁵ M. Krauz, *Wartościowanie w recenzjach publicystycznych*, [w:] *Styl a semantyka*, red. I. Szczepankowska, Białystok 2008, s. 251.

⁶ E. Laskowska, *Wartościowanie w języku potocznym*, Bydgoszcz 1993, s. 26.

⁷ K. Waszakowa, *O wartościowaniu w słowotwórstwie*, „Poradnik Językowy” 1991, z. 5/6, s. 181.

⁸ E. Laskowska, *Wartościowanie w języku potocznym*, s. 13-19.

⁹ *Eadem*, *Wartościowanie w ofertach promujących książki* (materiały z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. *Język – Biznes – Media* organizowanej przez Komisję Językoznawczą Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, Bydgoszcz 20-21 października 2008).

¹⁰ E. Sękowska, *Językowe środki wyrażania ocen w filmowych recenzjach prasowych*, „Poradnik Językowy” 2002, z. 7, s. 53.

¹¹ J. Puzynina, *Język wartości*, Warszawa 1992, s. 111.

¹² U. Wieczorek, *Wartościowanie. Perswazja. Język*, Kraków 1999, s. 43, cyt. za: M. Krauz, *Wartościowanie...*, s. 253.

¹³ E. Laskowska, *Wartościowanie w języku potocznym*, s. 74-75.

wydziela środki o konotacjach ogólnych, środowiskowych, rodzinnych czy indywidualnych¹⁴.

Dla dalszej analizy istotne jest stwierdzenie, że badanie języka wartości wypadaloby usytuować także na poziomie dyskursu:

Wartości mogą być więc wyrażane nie wyłącznie na poziomie kodu językowego (systemu leksykalnego), ale przede wszystkim na poziomie tekstu i dyskursu, a ich szukanie na tych poziomach (tekstu i dyskursu) nie powinno się ograniczać do opisu wartościowań wynikających z poszczególnych słów, połączeń wyrazowych czy też nawet zdań, ale z całych szerszych uwarunkowanych kontekstowo tekstów i dyskursów. Wtedy tak pojęte wyrażenia wartościujące determinują i stanowią, oprócz właściwej dla siebie funkcji aksjologicznej tekstu, jego spójność semantyczną¹⁵.

2. Dyskurs muzyczny

Choć w tym artykule zastosowano termin *dyskurs muzyczny*, niektórzy uczeni rozróżniają *dyskurs muzyczny* i *dyskurs o muzyce*.

Dyskurs muzyczny to dyskurs samej muzyki jako takiej (wiąże się on z jej immanentną treścią i znaczeniami). Natomiast dyskurs o muzyce to językowe sposoby opisywania muzyki, przeżyć estetycznych, formułowania opinii i ocen o dziele muzycznym, wykonaniu, reakcjach publiczności itp. Istotą jest tu zatem znaczeniowość kreowana wokół problematyki muzyki jako sztuki (i całej szeroko pojętej audiosfery), nie zaś jej dyskusyjna znaczeniowość, immanentnie powiązana z tym, co wyraża i komunikuje wprost lub pośrednio dzieło muzyczne¹⁶.

Polileksję terminologiczną podkreśla także Evgeniya Aleshinskaya, wskazując, że współcześnie funkcjonują takie terminy, jak *dyskurs muzyczny*, *dyskurs o muzyce* czy *dyskurs o piosenkach*¹⁷. W dalszej części wywodu badaczka konstatuje, że bez względu na wybór terminologii, dyskurs muzyczny to nie tylko dyskurs muzyki samej w sobie, ale także jej uwarunkowania psychologiczne, społeczne, historyczne, rytualne, marketingowe i językoznawcze¹⁸. Dlatego też – jak konkluduje Aleshinskaya – badanie dyskursu muzycznego powinno mieć charakter interdyscyplinarny.

W kontekście językoznawczym analiza dyskursu muzycznego winna obejmować różne gatunki wypowiedzi, które korespondują z czterema etapami „życia” dzieła muzycznego. Pierwszy z nich obejmuje proces tworzenia dzieła, następny jego ukończenie

¹⁴ M. Danielewiczowa, *O pojęciu konotacji wartościującej*, [w:] *Polono-Slavica Varsoviensia. Studia semantyczne*, red. R. Grzegorzczkowska, Z. Zaron, Warszawa 1993, s. 136-137.

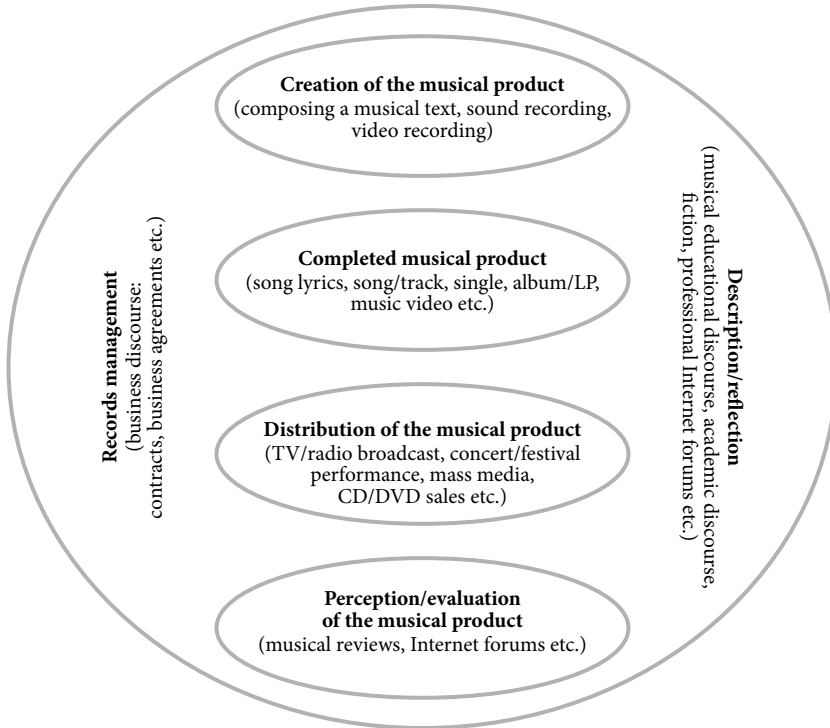
¹⁵ M. Kawka, *Dyskurs etyczny w kontekście mediów – „ukrywać, pokazując”, sepizacja, parafrazowanie i zamknięty obieg informacji*, „Studia Socialia Cracoviensia” 2017, 9, nr 2(17), s. 87.

¹⁶ B. Jabłońska, *Socjologia muzyki a krytyczna analiza dyskursu*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” 2019, 20(2), s. 39.

¹⁷ E. Aleshinskaya, *op. cit.*, s. 424.

¹⁸ *Ibidem*, s. 424.

(np. teksty piosenek, singiel, album itp.), kolejny dystrybucję, a ostatni percepcją i ocenę produktu muzycznego¹⁹. Oddaje to rysunek 1 w języku angielskim:

Rys. 1. Dyskurs muzyczny

Źródło: E. Aleshinskaya, *Key Components of Musical Discourse Analysis*, „Research in Language” 2013, Vol. 11:4, s. 427.

Choć za dyskurs hegemoniczny prasowej recenzji muzycznej należy uznać dyskurs prasowy²⁰, a materiałów promocyjnych za dyskursy marketingu²¹, oba typy tekstów ze względu na tematykę absorbują dyskurs muzyczny. Na podstawie wykresu można założyć, że press kit muzyczny jest połączony z etapem dystrybucji, a recenzja muzyczna z etapem oceny i percepcji dzieła muzycznego.

¹⁹ *Ibidem*, s. 427.

²⁰ Por. U. Majdańska-Wachowicz, *Recenzja muzyczna w uwikłaniach dyskursywnych*, „Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Linguistica” 2019, 53, s. 99-112.

²¹ Por. M. Smoleń-Wawrzusiszyn, *Polskie dyskursy marketingu. Perspektywa lingwistyczna*, Lublin 2018.

3. Press kit muzyczny

Muzyczny press kit (*promo kit, promo pack,teczka prasowa, promo, promówka*) to zestaw materiałów opracowywanych dla mediów, promotorów, agencji koncertowych, agencji rezerwujących koncerty (tzw. agencji bukingowych), wytwórni muzycznych – a od jakiegoś czasu – muzycznego publishingu²², by zachęcić te podmioty do współpracy z artystą. Wcześniejsze badania autorki²³ pozwoliły wywnioskować, że press kit zawiera zwykle: 1) okładkę/stronę tytułową, 2) informacje na temat artysty z elementami jego biografii, w której podkreśla się osiągnięcia muzyków, wylicza skład w przypadku zespołu, 3) fragmenty recenzji płyt lub koncertów, 4) zdjęcia artysty, 5) dyskografię artysty, 6) informacje dotyczące adresu strony internetowej artysty, adresu menedżera, 7) płytę demo lub płytę z wybranymi utworami oraz płytę DVD z teledyskami, fragmentami koncertów. Niekiedy zamieszcza się także teksty piosenek lub listę utworów wykonywanych na koncertach. Obecnie press kit funkcjonuje często w formie elektronicznej (EPK – *electronic press kit*). Jego funkcję pełni niekiedy strona internetowa lub portale społecznościowe, a nawet wpis w Wikipedii. Press kit można utworzyć w Canvie (specjalne szablony) lub wykorzystać inne narzędzia i strony dostępne w internecie.

W strukturze analizowanych tekstów zazwyczaj wyróżnia się: 1) wprowadzenie, w którym adresat dowiaduje się, kim jest artysta, 2) skrótowe elementy biografii, w której istotną część stanowi zasygnalizowanie historii artysty, wpływów muzycznych i inspiracji, osiągnięć artysty (np. liczba zagranych koncertów, udział w festiwalach, współpraca ze znanymi osobistościami ze świata muzyki), 3) opis rodzaju muzyki proponowanej przez artystę, 4) cytaty pochlebnych recenzji prasowych (składnik fakultatywny). W ujęciu genologicznym press kit muzyczny można by zaklasyfikować jako gatunek multimodalny rozpatrywany albo jako *gatunek w formie kolekcji*, albo jako *kolekcja gatunków*²⁴. To założenie jest na tym etapie badań formułowane ostrożnie, gdyż wymaga odrębnych i bardziej szczegółowych analiz. Materiały promocyjne opracowuje menedżer lub inne osoby odpowiedzialne za promocję i PR, rzadziej artysta (jednak brakuje imion i nazwisk autorów tych materiałów). Celem komunikacyjnym jest informacja i zachęta do współpracy z artystą, co determinuje przewagę funkcji perswazyjnej i elementów reklamy, które kreują pozytywny wizerunek muzyków²⁵.

²² Więcej: *Jak działa wydawnictwo muzyczne? Administracja wydawnictwa muzycznego 101TuneCore*, <https://www.tunecore.com/pl/guides/music-publishing-101> [dostęp 30.05.2024]; *Co to jest publishing?*, <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art3803621-co-to-jest-publishing> [dostęp 30.05.2024].

²³ U. Majdańska-Wachowicz, *Językowe...; eadem, Wartościowanie...*

²⁴ Por. M. Wojtak, *Realizacja reguł gatunku w konkretnym przewodniku*, „Prace Językoznawcze” 2023, 25/3, s. 89-105.

²⁵ U. Majdańska-Wachowicz, *Językowe...*

Press kit realizuje model komunikacji elitarnej²⁶, zakładający, że nadawca kieruje swój komunikat do określonych odbiorców/adresatów – specjalistów związanych z branżą muzyczną, posiadających wiedzę muzyczną i marketingową.

4. Recenzja muzyczna

Recenzja była wielokrotnie przedmiotem zainteresowań badaczy²⁷. Klasyczny podział pozwala wyodrębnić recenzję naukową, publicystyczną (prasową, dziennikarską) i szkolną²⁸. Recenzja dziennikarska wywodzi się z krytyki literackiej, co jest uzasadnione historycznie²⁹. „Jednakże w dziennikarstwie recenzja traci cechy komunikatu krytycznoliterackiego na rzecz wypowiedzi o charakterze informacyjno-perswazyjnym”³⁰. Zasadniczym celem recenzji dziennikarskiej jest: 1) informowanie o nowych dziełach i prezentowanie ich, 2) ocenianie, 3) kształtowanie gustu odbiorców, 4) refleksja krytyczna (badanie struktury dzieła, odnoszenie dzieła do prądów i procesów artystycznych, do filozofii, do wcześniejszego dorobku autora, do innych zjawisk, w tym społecznych i politycznych). Z tego względu wyodrębnia się trzy podstawowe elementy strukturalne recenzji: informacyjny, analizę krytyczną oraz oceniający³¹.

Prasowa recenzja muzyczna została przeanalizowana w pracy doktorskiej autorki³². Uwzględniając elitarny (i egalitarny) model komunikacji³³, autorka uznała za zasadne podział recenzji muzycznej na specjalistyczną (np. portal audiofilski), niespecjalistyczną (np. prasa codzienna) oraz „mieszaną” (czasopisma tematyczne, muzyczne). W świetle tych analiz, czasopisma tematyczne typu „Teraz Rock” i „Rolling Stone” reprezentują typ mieszany. Tym samym mogą stanowić podstawę porównania z materiałami press kit ze względu na podobny, tj. elitarny model komunikacji, w którym nadawca (recenzent) kieruje komunikat do wybranej grupy odbiorców, fanów i znawców muzyki popularnej, wtajemniczonych w przedmiot analizy i posiadających stosowną wiedzę z tego zakresu.

²⁶ M. Wojtak, *Stylistyczne ukształtowanie komunikatów prasowych – perspektywy analiz*, „Studia Medioznawcze” 2016, nr 2(65), s. 57.

²⁷ M. Zaśko-Zielińska, *Recenzja i jej norma gatunkowa*, „Poradnik Językowy” 1999, z. 8-9, s. 96-107; eadem, *Przez okno świadomości. Gatunki mowy w świadomości użytkowników języka*, Wrocław 2002; P. Żmigrodzki, *Przemiana czy upadek recenzji językoznawczej? Uwagi metalingwistyczne*, [w:] *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 1: *Mowy piękno wielorakie*, red. D. Ostaszewska, Katowice 2000, s. 136-146; E. Sękowska, *op. cit.*, s. 50-61; M. Krauz, *Recenzja – gatunek naukowy, krytycznoliteracki czy publicystyczny?*, [w:] *Wielojęzyczność w perspektywie stylistyki i poetyki*, red. M. Ruzzkowski, Kielce 2004, s. 135-151.

²⁸ M. Krauz, *Recenzja...*, s. 136-138.

²⁹ M. Zaśko-Zielińska, *Przez...*, s. 117.

³⁰ R. Jedliński, *Gatunki publicystyczne w szkole średniej*, Warszawa 1984, s. 77-78.

³¹ *Ibidem*, s. 79.

³² U. Majdańska-Wachowicz, *Recenzja muzyczna jako gatunek wypowiedzi. Ujęcie kontrastywne*, Zielona Góra 2024.

³³ M. Wojtak, *Stylistyczne...*

5. Obiekty wartościowania – analiza porównawcza

W badanych tekstach obiekty wartościowania to m.in. artysta, jego muzyka i teksty, działalność koncertowa, osiągnięcia itp. Ten artykuł – ze względu na obszerność zagadnienia – omawia sygnalnie określenia dotyczące muzyki tworzonej przez artystę oraz wybrane wykładniki językowo-stylistyczne, które waloryzują muzykę tworzoną przez artystę.

5.1. Wartościowanie pozytywne

W badanym materiale systemowemu, kontekstowemu i – szerzej – dyskursywnemu wartościowaniu pozytywnemu (fragmenty oznaczone pogrubieniem) podlegają fragmenty charakteryzujące **muzykę** tworzoną przez artystów (fragmenty oznaczone podkreśleniem). Opis muzyki i jej ocena często się ze sobą zazębiają. Oto wybrane przykłady:

PRESS KIT MUZYCZNY:

- 1) **Zamiłowanie** do muzyki lat 70 i 80 i czerpanie z klasyków – m.in. The Rolling Stones, The Clash **procentuje doskonałą mieszanką rockowo-punkową** zwaną dzisiaj jako new rock resolution.
(BOHEMA)³⁴
- 2) Od początku istnienia zespół **wytrwale podąża swoją drogą** – nagrywa i regularnie koncertuje. Muzyka zespołu to **dynamiczna i energetyczna mieszanka**, w której jest **dużo przestrzeni, przesterowanych gitarowych riffów, ciężkiego basu i melodyjnego wokalu**.
(GRASSNAKE)
- 3) INSANE to także **wspaniałe połączenie ciężkich, dynamicznych gitar i melodyjnego a zarazem brutalnego wokalu**.
(INSANE)

RECENZJA MUZYCZNA:

- 1) Słuchając najnowszej płyty (jak i poprzednich) tej warszawskiej grupy, trzeba powiedzieć: **to jest pierwsza liga krajowego, a zarazem i po prostu europejskiego death/black, czy ogólnie: ekstremalnego metalu**.
(Jordan Babula, HATE, *Crusade: Zero*, kwiecień 2015, TR)³⁵

³⁴ Zapis przykładów z pakietów promocyjnych zgodny z oryginałem. Wytłuszczenia i podkreślenia wprowadzone przez autorkę szkicu. Zestawy pozyskano z internetu oraz od menedżerów i promotorów artystów.

³⁵ Zapis zgodny z oryginałem. Przykład zawiera imię i nazwisko recenzenta, datę, numer wydania, rok, skrót nazwy czasopisma: „Teraz Rock” – TR, „Rolling Stone” – RS. Wytłuszczenia i podkreślenia wprowadzone przez autorkę szkicu. Materiał – archiwum prywatne.

- 2) Strain to **młodzi gniewni** rodzimego hard rocka. Grają muzykę surową, sięgającą do bluesowych korzeni wspomnianego stylu, urozmaiconą na ostro i na słodko. (Łukasz Wiewiór, STRAIN, *Strain*, listopad 2015, TR)

Jak wskazują przykłady, muzyka proponowana przez artystę jest opisywana w kategoriach: 1) muzyki typowej dla określonego czasu: *Zamiłowanie do muzyki lat 70 i 80 i czerpanie z klasyków...*, 2) stylów muzycznych, które charakteryzują twórczość danego artysty: *europejski death/black metal, hard rock, new rock resolution*, 3) cech muzyki: *dynamiczna i energetyczna mieszanka, w której jest dużo przestrzeni, przesterowanych gitarowych riffów, ciężkiego basu i melodyjnego wokalu*. Wartościowaniu pozytywnemu służą przydawki z wyrazem *mieszanka*: *doskonała mieszanka, dynamiczna i energetyczna mieszanka* czy sformułowanie *wspaniałe połączenie*. Leksemy: *doskonały* 'taki, że trudno sobie wyobrazić, żeby mógł być lepszy' (WSJP), *dynamiczny* w znaczeniu 'charakteryzujący się szybkim rytmem i głośny' (WSJP), *energetyczny* w znaczeniu 'stworzony przez kogoś, kogo energia i entuzjazm udzielają się innym' (WSJP), *wspaniały* 'taki, który ma cechy pozytywne w wyjątkowym stopniu i może budzić podziw' (WSJP) – implikują umiejętnę łączenie rozmaitych stylów muzycznych czy nurtów. Pozytywnym znakiem wartościującym jest opatrzony nim frazeologizm *pierwsza liga krajowego, a zarazem i po prostu europejskiego death/black, czy ogólnie: ekstremalnego metalu*. *Pierwsza liga* to 'grupa osób lub instytucji, która osiąga najlepsze wyniki w swojej dziedzinie' (WSJP). Wyrażenie to jest uzupełnione przymiotnikiem *europejski*, który wskazuje na sukces międzynarodowy artysty. W innym przykładzie pozytywnej ewaluacji służy ocena obrazowa³⁶ – metafora nawiązująca do kategorii 'smaki', która podkreśla wszechstronność stylu artysty: *Grają muzykę surową, sięgającą do bluesowych korzeni wspomnianego stylu, urozmaiconą na ostro i na słodko*. Jej dodatni znak wartościujący podkreśla leksem *urozmaicony* 'składający się z różnorodnych elementów i dzięki temu nie wywołujący znużenia' (WSJP).

Wyrażenie *młodzi gniewni* (prawdopodobnie nawiązujące do tytułu książki i filmu *Młodzi gniewni*) można także uznać za wyrażenie wartościujące pozytywnie, ponieważ konotuje przełamywanie tradycji i szukanie własnego stylu muzycznego. W podobnym kluczu można odczytać frazeologizm *wytrwale podążać swoją drogą – wytrwale* 'tak, że mimo trudności ktoś nie ustępuje i nie rezygnuje z osiągnięcia wyznaczonego celu' (WSJP), *swoją drogą*, czyli oryginalnie.

We fragmentach opisujących rodzaj muzyki da się zauważyć określenia, które charakteryzują się konotacją dyskursywną poprzez zmianę znaku aksjologicznego, np. *brutalny wokal, ciężkie gitary, przesterowane gitarowe riffy*. Przykładowo określenie

³⁶ M. Krauz dowodzi, że metafory kulinarne są dość powszechne w recenzji (np. filmowej), ponieważ mają silne działanie perswazyjne (M. Krauz, *Wartościowanie...*, s. 300).

nacechowane pejoratywnie *brutalny* ‘agresywny, bezwzględny, nadużywający swojej siły lub przewagi’ (SJPPWN) zostaje opatrzone pozytywnym znakiem wartościującym, tj. *brutalny wokół* oznacza mocny i bardzo ekspresywny sposób śpiewania, który jest uznawany w opisywanym gatunku muzycznym – metalu czy ekstremalnym metalu³⁷ – za atut³⁸. *Ciężkie gitary* to mocne gitary, *przesterować* oznacza ‘spowodować zniekształcenie dźwięków w urządzeniach dźwiękowych na skutek doprowadzenia zbyt silnego sygnału’ (SJPPWN). Opisane sformułowania wartościują pozytywnie, wypuklając agresywność opisywanego stylu muzycznego, gdyż jest to jego cechą definicyjną.

Wartościowanie dyskursywne obrazują te sformułowania charakteryzujące muzykę, które zawierają **nazwy własne** – imiona, nazwiska, pseudonimy, nazwy artystów i innych uznanych osobistości w pop-kulturze. Oto przykłady:

PRESS KIT MUZYCZNY:

- 1) Inni widzą w nim **spadkobierców Mr. Zooba lub Kazika i Kultu a nawet UB40**. Jeszcze innym **przypomina Sztynny Pal Azji, Róże Europy czy Chłopców z Placu Broni**.
(AKURAT)
- 2) Początki zespołu Słodki Całus od Buby sięgają 1986 roku, kiedy to trzech długowłosych **wyznawców Belona, Kaczmareckiego** i rock and rolla postanowiło założyć zespół muzyczny celem występowania na scenach popularnych wówczas festiwalu piosenki studenckiej.
(SŁODKI CAŁUS OD BUBY)
- 3) Grupę **porównuje się do** takich zespołów jak: **MADBALL, HATEBREED, SLAYER, SEPULTURA...**
(PAURA)

RECENZJA MUZYCZNA:

- 1) **Mnie jednak bardziej przekonują utwory**, w których dochodzi **do przemieszania większej liczby inspiracji**. Taka jest *Wartość dodana*, zaczynająca się **ciężkim**

³⁷ „Termin ten zwykle odnosi się do bardziej agresywnego, ostrzejszego, undergroundowego, niekomercjalizowanego stylu związanego z gatunkami: speed metal, thrash metal, black metal, doom metal oraz najbardziej ekstremalnym ze wszystkich – death metalem. Nieraz termin «extreme metal» odnosi się tylko do black metalu i death metalu. Do metalu ekstremalnego można zaliczyć odmiany undergroundowe, o nadzwyczaj szybkim lub wolnym tempie, z growlingiem, nisko zestrojonymi gitarami, szczególnie agresywne. Pomimo że wiążą się z nim raczej gatunki podziemne, to jednak metal ekstremalny ma dość sporą rzeszę fanów”, Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Extreme_metal [dostęp 24.06. 2024].

³⁸ O zmianie znaku aksjologicznego wyrazów prymarnie nacechowanych na przeciwny pisze Marta Wrześniewska-Pietrzak, *Wybrane leksykalne sposoby wyrażania wartości w pismach uczniów szkół średnich*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2009, 15(35), s. 127.

sabbathowym riffem, ale w dalszej części **wpadająca w crimsonowe szaleństwa, wzbożacone** grą Mateusza Rybickiego na saksofonie.

(Robert Filipowski, PEOPLE OF THE HAZE, *Fastfood Breslau*, czerwiec 2015, TR)

2) [...] To wszystko układa się w **przekonującą całość trochę w duchu Dylana i Waitsa**.

(Mariusz Osyra, JOHN MELLENCAMP, *Plain Spoken*, luty 2015, TR)

Jak wskazują powyższe konteksty, zarówno w materiałach press kit, jak i recenzji muzycznej w funkcji opisującej są przywoływane nazwy własne innych artystów, np. UB 40. Bywa, że nazwy te są zapisane drukowanymi literami, by je bardziej uwydatnić, np. *SLAYER*, *SEPULTURA*. W omawianych kontekstach nazwy własne zostają pozbawione jednego składnika, np. *Dylan* (Bob), *Waits* (Tom), *Kaczmarek* (Jacek) lub wyzyskuje się neologizmy słowotwórcze z redukcją członu nazwy własnej, takie jak *sabbathowy* (Black Sabbath) czy *crimsonowy* (King Crimson).

Pozytywną ocenę sygnalizują leksemy: *spadkobiercy* ‘kontynuator jakiejś idei lub tradycji’ (WSJP) czy *wyznawcy* ‘osoba, która jest zagorzałym zwolennikiem jakichś poglądów, idei, teorii, wartości’ lub religii (WSJP). Wyrazy te podkreślają zamiłowanie, pasję i kontynuację uznanych w środowisku muzycznym wzorców. Za konotacje dyskursywne można uznać już samo przywołanie nazw własnych, które powodują pozytywne skojarzenia w świadomości odbiorcy, gdyż wlicza się artystów popularnych i docenianych w środowisku muzycznym. Waloryzację pozytywną potęgują także porównania artysty do innych muzyków zasłużonych w danym nurcie muzycznym, np. *Grupę porównuje się do takich zespołów jak: MADBALL, HATEBREED, SLAYER, SEPULTURA... czy Jeszcze innym przypomina Sztwywny Pal Azji, Róże Europy czy Chłopców z Placu Broni*. Za dodatnie nacechowanie warto uznać wspomniane derywaty *sabbathowy* (Black Sabbath), *crimsonowy* (King Crimson). Przymiotniki te oddają cechy muzyki proponowanej przez artystę opisowo: *sabbathowy riff* lub metaforycznie: *crimsonowe szaleństwa*. Ich wartość dodatnią – poza odniesieniem do słynnych w środowisku muzycznym artystów – podkreślają: bezpośrednia ocena recenzenta: *Mnie jednak bardziej przekonują utwory, w których dochodzi do przemieszania większej liczby inspiracji (przekonywać ‘1. dowodząc słuszności, prawdziwości czegoś, zmienić czyjś stosunek do czegoś lub do kogoś, 2. sprawić, że ktoś przewyciężył w sobie niechęć do kogoś lub do czegoś, SJPPWN)* i leksem *wzbożacony* – *wzbożać* w znaczeniu ‘spowodować, że ktoś lub coś jest bardziej wartościowe i doskonałe’ (WSJP).

Wartościowanie dyskursywne (połączone z systemowym i kontekstowym) uwidacznia się także we fragmentach dotyczących **współpracy** artysty z określonymi postaciami ze świata show-biznesu (artystami lub innymi postaciami, które zajmują się produkcją muzyki czy miksem i masteringiem). Oto przykłady:

PRESS KIT MUZYCZNY:

- 1) Produkcją płyty zajął się Tue Madsen, który współpracował m.in. z ROBEM HALFORDEM, MNEMIC oraz THE HAUNTED. Warto dodać, że dwie poprzednie płyty miały równie **słynnych producentów**. Wśród nazwisk odpowiedzialnych za brzmienie poprzednich albumów EMINENCE znajduje się **charyzmatyczny wokalista grupy MINISTRY – Al Jourgensen.**
(EMINENCE)

RECENZJA MUZYCZNA:

- 1) Ich 14. LP **gości Marka Ronsona oraz Nile'a Rodgersa. Z tym drugim łączy zespół długoletnia współpraca.** Pojawia się również królowa new age soulu Janelle Monáe, były gitarzysta Red Hot Chili Peppers John Frusciante, a nawet Lindsay Lohan [...]. (Jon Dolan, DURAN DURAN, *Paper Gods*, Sep. 24, 2015, RS)
- 2) **Głównym skrzydłowym jest tu producent Markus Dravs (Björk, Arcade Fire, Coldplay), protegowany Briana Eno, który pomaga rockowym projektom odznaczyć się w popie.** Można zauważyć, co Dravs i Welch **kombinują** na wspólnie skomponowanym „Queen of Peace”.
(Will Hermes, FLORENCE AND THE MACHINE, *How Big How Blue How Beautiful*, June 4, 2015, RS)

Konteksty ukazują, że zarówno w materiałach press kit, jak i recenzjach muzycznych występują imiona i nazwiska znanych osób w biznesie muzycznym. Wśród nich da się wyodrębnić innych muzyków ze wskazaniem ich zawodu, np. *były gitarzysta Red Hot Chili Peppers John Frusciante* czy *charyzmatyczny wokalista grupy MINISTRY – Al Jourgensen*, lub producentów, np. *Produkcją płyty zajął się Tue Madsen*. Trzeba zaznaczyć, że – dodatkowo – przy nazwiskach producentów wylicza się ich dokonania: *Tue Madsen, który współpracował m.in. z ROBEM HALFORDEM, MNEMIC oraz THE HAUNTED*. Takie informacje mogą być ujęte w parantezę: *Głównym skrzydłowym jest tu producent Markus Dravs (Björk, Arcade Fire, Coldplay)*. Zabieg ten pośrednio wskazuje wysoką jakość muzyki artysty. Waloryzację pozytywną wzmacniają określenia typu: *długoletnia współpraca*, które sugeruje zażyłość i gościć ‘przyjmować u siebie jako gościa’ (WSJP) – co można skojarzyć ze specjalnym traktowaniem. Nacechowane dodatnio są sformułowania bezpośrednio odnoszące się do wyliczanych osób, przywołujące – mniej lub bardziej przenośnie – ich atrybuty, np. *królowa, charyzmatyczny, główny skrzydłowy*.

Bywa, że funkcja słynnych postaci nie jest wskazywana, np. Mark Ronson i Nile Rodgers (m.in. producenci muzyczni). Prawdopodobnie wynika to z tego, że już samo wymienienie tak ważnych, w opinii nadawcy, imion i nazwisk podkreśla wyjątkowy charakter płyty. Zdarzają się także nazwiska ze świata filmu. Efekt zaskoczenia kreuje sformułowanie *a nawet: a nawet Lindsay Lohan*.

Zdaniem Katarzyny Klauzinskiej, która badała język polityków, podkreślanie swoich koneksji z uznaną postacią pośrednio przyczynia się do budowania i wzmacniania pozytywnego wizerunku tych, którzy te zależności podkreślają³⁹. Przywoływanie nazwisk artystów będących wzorcami dla wykonawców lub artystów, do których porównuje się ich muzykę, a także postaci współpracujących przy produkcji płyt, wzmacnia prestiż tych, którzy te zależności uwydatniają. Dyskursywny charakter takiego wartościowania wynika z tego, że wymaga stosownej wiedzy odbiorcy z zakresu muzyki, kultury popularnej, szczególnie znajomości imion i nazwisk lub nazw uważanych za doniosłe (nawet jeśli dotyczą muzyki niszowej i alternatywnej).

5.2. Wartościowanie pozytywne i negatywne

Warto zaznaczyć, że tylko w recenzji muzycznej pojawiają się jednostki waloryzujące dodatnio i ujemnie (głównie systemowo). Dotyczą one najczęściej przedmiotu recenzji – **albumu**, który jest recenzowany, np.

- 1) Piosenki chilloutowo-rockowo-funkowo-jazzowo-popowe. Z ich jakością na tym debiutanckim albumie krakowskiego zespołu Puzzle jest **różnie** (o czym poniżej). (Paweł Brzykcy, PUZZLE, *Puzzle*, lipiec 2015, TR)
- 2) Piąty album studyjny Demi Lovato to płyta, do której została stworzona: **zadziorna, wymuskana, dynamiczna** popowa produkcja, która umożliwia jej **potężnemu głosowi wznieść się na nowe emocjonalne wyżyny**. (Brittany Spanos, DEMI LOVATO, *Confident*, Nov. 19, 2015, RS)
- 3) *Wolflight* zachwyca. Nie tylko pięknem i bogactwem muzyki, ale także aranżacyjnym rozmachem. (Michał Kirmuć, STEVE HACKETT, *Wolflight*, maj 2015, TR)
- 4) *Fastfood Breslau* zatem swoje momenty ma. Niestety, brakuje mu spójności. (Robert Filipowski, PEOPLE OF THE HAZE, *Fastfood Breslau*, czerwiec 2015, TR)
- 5) Jedenasty studyjny album Wilco **zachwyca i odrzuca** [...]. (Jacek Nizinkiewicz, WILCO, *Star Wars*, październik 2015, TR)

Albumy zostają wskazane poprzez ich tytuły, np. *Fastfood Breslau* czy *Wolflight* oraz konwencjonalne sformułowania precyzujące z leksemem *album*, np. *jedenasty studyjny album*, *debiutancki album*. Przykłady wskazują, że, opisując płytę, recenzenci stosują wartościowanie pozytywne i negatywne – co znacząco różni recenzję muzyczną od materiałów promocyjnych. Wynika to ze złożonego celu komunikacyjnego recenzji,

³⁹ K. Klauzinska, *Autoprezentacja bezpośrednia i przewrotna*, „Poradnik Językowy” 2006, z. 6, s. 20-21.

która nie tylko informuje, ale przez pozytywną lub negatywną ocenę dzieła muzycznego kształtuje gust odbiorcy, poddając dzieło refleksji krytycznej⁴⁰.

Dodatnim znakiem wartościującym, mimo definicji słownikowej, jest opatrzone przymiotnik *zadziorny* ‘taki, który jest skłonny do śmiałego sprzeciwiania się innym lub wszczynania jakichś konfliktów’ (WSJP), który zostaje zestawiony z *wymuskany* – *wymuskać* ‘zajmując się czymś bardzo długo, doprowadzić to do idealnego stanu’ (SJPPWN). Wyliczone przymiotniki są wzmocnione dodatnio waloryzującą metaforą orientacyjną: *produkcja, która umożliwia jej potężnemu głosowi wznieść się na nowe emocjonalne wyżyny*.

W tekście recenzji oceny pozytywne ukazują zabiegi składniowe, co sygnalizuje niekonwencjonalny szyk wypowiedzenia i znaki interpunkcyjne, np. *Wolflight zachwyca. Nie tylko pięknem i bogactwem muzyki, ale także aranżacyjnym rozmachem*. Kropka to znak graficzny stawiany na końcu zdania wskazujący na pauzę. W analizowanym przykładzie pauza i wielka litera mają znacząco uwydatnić cechy, którymi zachwyca płyta artysty. Pozytywną ocenę werbalizują także: czasownik *zachwycać* (‘wzbudzać w jakiejś osobie zachwyt’ WSJP) i wyrażenie *aranżacyjny rozmach* w znaczeniu ‘energia i śmiałość lub duża skala działania’ (WSJP) oraz rzeczownikowe nazwy wartości z zakresu estetyki takie jak *piękno* ‘ogół rzeczy, które wywołują przyjemne wrażenia estetyczne lub zmysłowe’ (WSJP) i *bogactwo* w znaczeniu ‘różnorodność i obfitość czegoś’ (WSJP) – w tym kontekście muzyki.

W przykładach tych można zaobserwować wartościowanie „dodatnio-ujemne”. W kontekście *piosenki chilloutowo-rockowo-funkowo-jazzowo-popowe, z ich jakością [...] jest różnie*, ocenę wyraża przysłówek *różnie* w znaczeniu ‘czasem dobrze, czasem źle, i nie ma pewności, jak będzie dalej’ (WSJP). By wskazać ocenę i negatywną, i pozytywną, recenzenci stosują także kontrast poprzez zgromadzenie czasowników odbioru estetycznego, np. *Jedenasty studyjny album Wilco zachwyca i odrzuca*. Zdefiniowane wyżej *zachwycać* jest zestawione z *odrzucać* w znaczeniu ‘zniechęcać do siebie’ (WSJP), co sugeruje niejednoznaczną ocenę. Wartościowanie dodatnio-ujemne widać także w kontekście *Fastfood Breslau zatem swoje momenty ma. Niestety, brakuje mu spójności*. Pierwsze zdanie zawiera ocenę pozytywną. Z kolei partykuła *niestety* werbalizuje ocenę negatywną, wzmocnioną frazą *brakuje mu spójności* ‘występować w niedostatecznej ilości lub stopniu’ (WSJP).

Ocen dodatnio-ujemnych i ujemnych nie zaobserwowano w materiałach promocyjnych, ponieważ ich celem jest kreowanie jednoznacznie pozytywnego wizerunku artysty.

⁴⁰ R. Jedliński, *op. cit.*, s. 79.

Podsumowanie

Press kit muzyczny i recenzja muzyczna to odmienne typy wypowiedzi, które mają punkty styczne z dyskursem muzycznym. Press kit da się zaliczyć do etapu dystrybucji i promocji, recenzję zaś do etapu percepcji i oceny. Mimo to można zauważyć w nich pewne podobieństwa w zakresie obiektów wartościowania i językowo-stylistycznych wykładników oceny. W obu typach wypowiedzi obiektami wartościowania są: artysta, jego osiągnięcia, muzyka i teksty, koncerty itp. W tym artykule skupiono się na wyznacznikach wartościowania, które odnoszą się do muzyki proponowanej przez artystę. W szczególności pod uwagę wzięto wartościowanie pozytywne i pozytywne/negatywne.

Muzyka artysty jest opisywana w odniesieniu do inspiracji artystycznych oraz uwzględnia nazwy gatunków muzycznych. Autorzy analizowanych tekstów wskazują podobieństwa do innych artystów oraz wyliczają producentów muzyki, goszczących muzyków itp. W recenzji analiza często dotyczy wyłącznie recenzowanego albumu, co wynika z cech definicyjnych recenzji. Press kit prezentuje zwykle bardziej ogólny opis stylu artysty.

Zarówno w recenzji, jak i w materiałach promocyjnych występują różne typy wartościowania (systemowe, kontekstowe czy – szerzej – dyskursywne), które są ze sobą skorelowane.

Wartościowaniu służą różne środki językowe, m.in. przymiotniki ewaluatywne typu *doskonały*, *wspaniały*, frazeologizmy: *pierwsza liga*, konwencjonalne metafory, np. *królowa* (czegoś). W przypadku wartościowania dyskursywnego warto wymienić nazwy własne artystów i innych osób z show-biznesu oraz tworzone od nich derywaty (np. *sabbathowy*). Podobnie jak w języku polityki, podkreślenie koneksji z osobami uznanymi w środowisku muzycznym pośrednio nobilitują artystę.

W recenzji dostrzeżono wartościowanie pozytywne i negatywne. Łączy się ono z celem komunikacyjnym recenzji, która nie tylko informuje, ale i ocenia, kształtując gust odbiorcy. Tego typu zabiegów nie zaobserwowano w materiałach promocyjnych, ponieważ mają one na celu kreowanie pozytywnego wizerunku artysty, a tym samym eksponowanie jego atutów.

Biorąc pod uwagę kategorie wartości, można zauważyć oscylowanie pomiędzy kategoriami oryginalności i doskonałości. Odnoszą się one do wartości odczuć, perfekcjonistycznych i estetycznych. Z kolei podkreślanie swojej zażyłości z osobistościami znanymi można połączyć w pewien sposób z wartościami pragmatycznymi, odczuć i społecznymi w takich aspektach tych kryteriów, które odnoszą się do poczucia uznania i akceptacji ze strony innych⁴¹.

⁴¹ Por. E. Laskowska, *Wartościowanie w języku potocznym*.

Niniejszy szkic nie wyczerpuje tematyki związanej z analizą tekstów uwikłanych w dyskurs muzyczny. Jest jedynie sygnałną (niewielka próba badawcza) zapowiedzią kolejnych badań, które mogłyby dotyczyć: 1) innych obiektów wartościowania, 2) analizy bardziej współczesnych materiałów, a w dalszej perspektywie 3) innych gatunków wypowiedzi przynależących do dyskursu muzycznego. Nawet pobieżna analiza dowodzi, że odmienne cele komunikacyjne nie wykluczają podobieństw tematycznych czy językowo-stylistycznych między materiałami promocyjnymi a recenzją muzyczną – bez względu na to, czy są to teksty polskojęzyczne, czy angielskojęzyczne. Ponadto można domniemywać zależności pomiędzy recenzją a materiałami press kit. Część informacyjną recenzji mogą konstituować treści zaczerpnięte z „teczek” promocyjnych artystów, gdyż są one przeznaczone również dla mediów⁴², co potwierdzałoby opinie badaczy o coraz wyższej frekwencji elementów reklamowych w recenzji⁴³. Z drugiej strony autorzy opracowujący muzyczny press kit czerpią z recenzji, dołączając niekiedy do pakietu promocyjnego cytaty zawierające pochlebne opinie recenzentów⁴⁴. Ta współzależność uwidacznia się na płaszczyźnie jednostek wartościujących i w podobnych sposobach wartościowania, a tym samym skłania do tego, by uwzględnić sugestie badaczy o potrzebie poszerzenia badań nad środkami wartościującymi o uwarunkowania dyskursywne różnych typów wypowiedzi. Zasygnalizowany postulat badawczy może stać się przyczynkiem do dalszych analiz nad wartościowaniem dyskursywnym – nie tylko wypowiedzi zanurzonych w dyskurs muzyczny.

Wykaz skrótów

- RS – „Rolling Stone”.
SJPPWN – *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/> [dostęp 14.04.2024].
TR – „Teraz Rock”.
WSJP – *Wielki słownik języka polskiego*, <https://wsjp.pl/> [dostęp 13.04.2024].

Bibliografia

- Aleshinskaya E., *Key Components of Musical Discourse Analysis*, „Research in Language”, Vol. 11:4, 2013, s. 423-444, DOI: 10.2478/rela-2013-0007.
Bortnowski S., *Warsztaty dziennikarskie*, Warszawa 1999.
Danielewiczowa M., *O pojęciu konotacji wartościującej*, [w:] *Polono-Slavica Varsoviensia. Studia semantyczne*, red. R. Grzegorzycowa, Z. Zaron, Warszawa 1993, s. 131-142.
Jabłońska B., *Socjologia muzyki a krytyczna analiza dyskursu*, „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” 2019, 20(2), s. 36-55.
Jedliński R., *Gatunki publicystyczne w szkole średniej*, Warszawa 1984.

⁴² Por. U. Majdańska-Wachowicz, *Recenzja muzyczna...*

⁴³ S. Bortnowski, *Warsztaty dziennikarskie*, Warszawa 1999; M. Krauz, *Wartościowanie...*

⁴⁴ Por. U. Majdańska-Wachowicz, *Językowe...*

- Kawka M., *Dyskurs etyczny w kontekście mediów – „ukrywać, pokazując”, sepizacja, parafrazowanie i zamknięty obieg informacji*, „Studia Socialia Cracoviensia” 2017, 9, nr 2(17), s. 85-96, <http://dx.doi.org/10.15633/ssc.2457>.
- Klauzinska K., *Autoprezentacja bezpośrednia i przewrotna*, „Poradnik Językowy” 2006, z. 6, s. 17-28.
- Krauz M., *Recenzja – gatunek naukowy, krytycznoliteracki czy publicystyczny?*, [w:] *Wielojęzyczność w perspektywie stylistyki i poetyki*, red. M. Ruszkowski, Kielce 2004, s.135-151.
- Krauz M., *Wartościowanie w recenzjach publicystycznych*, [w:] *Styl a semantyka*, red. I. Szczepankowska, Białystok 2008, s. 250-264.
- Laskowska E., *Wartościowanie w języku potocznym*, Bydgoszcz 1993.
- Laskowska E., *Wartościowanie w ofertach promujących książki* (materiały z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. *Język – Biznes – Media* zorganizowanej przez Komisję Językoznawczą Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, Bydgoszcz 20-21 października 2008).
- Majdańska-Wachowicz U., *Językowe wyznaczniki perswazji w muzycznych materiałach informacyjno-promocyjnych typu press kit*, [w:] *Norma a komunikacja*, red. M. Steciąg, M. Bugajski, Wrocław 2009, s. 287-296.
- Majdańska-Wachowicz U., *Recenzja muzyczna jako gatunek wypowiedzi. Ujęcie kontrastywne*, Zielona Góra 2024.
- Majdańska-Wachowicz U., *Recenzja muzyczna w uwikłaniach dyskursywnych*, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica” 2019, 53, s. 99-112, <https://doi.org/10.18778/0208-6077.53.09>.
- Majdańska-Wachowicz U., *Wartościowanie w muzycznych materiałach informacyjno-promocyjnych typu press kit*, [w:] *Język. Religia. Tożsamość*, t. 3, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, Gorzów Wlkp. 2009, s. 141-155.
- Puzynina J., *Język wartości*, Warszawa 1992.
- Rejter A., *Genologia lingwistyczna w perspektywie analiz dyskursu – szanse i ograniczenia*, „Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs” 2008, t. 1, s. 17-30.
- Sękowska E., *Językowe środki wyrażania ocen w filmowych recenzjach prasowych*, „Poradnik Językowy” 2002, z. 7, s. 50-61.
- Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/> [dostęp 14.04.2024].
- Smoleń-Wawrzusiszyn M., *Polskie dyskursy marketingu. Perspektywa lingwistyczna*, Lublin 2018.
- Waszakowa K., *O wartościowaniu w słowotwórstwie*, „Poradnik Językowy” 1991, z. 5/6, s. 180-187.
- Wieczorek U., *Wartościowanie. Perswazja. Język*, Kraków 1999.
- Wielki słownik języka polskiego*, <https://wsjp.pl/> [dostęp 13.04.2024].
- Wojtak M., *Realizacja reguł gatunku w formie kolekcji w konkretnym przewodniku*, „Prace Językoznawcze” 2023, 25/3, s. 89-105, <https://doi.org/10.31648/pj.9184>.
- Wojtak M., *Stylistyczne ukształtowanie komunikatów prasowych – perspektywy analiz*, „Studia Medioznawcze” 2016, nr 2(65), s. 53-65, <https://doi.org/10.33077/uw.24511617.ms.2016.65.471>.
- Wrześniewska-Pietrzak M., *Wybrane leksykalne sposoby wyrażania wartości w pismach uczniów szkół średnich*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2009, 15(35), s. 115-133, <https://doi.org/10.14746/pspsj.2009.15.7>.
- Zaśko-Zielińska M., *Przez okno świadomości. Gatunki mowy w świadomości użytkowników języka*, Wrocław 2002.
- Zaśko-Zielińska M., *Recenzja i jej norma gatunkowa*, „Poradnik Językowy” 1999, z. 8-9, s. 96-107.
- Zmigrodzki P., *Przemiana czy upadek recenzji językoznawczej? Uwagi metalingwistyczne*, [w:] *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 1: *Mowy piękno wielorakie*, red. D. Ostaszewska, Katowice 2000, s. 136-146.

Strony internetowe

- Co to jest publishing?*, <https://www.rp.pl/opinie-prawne/art3803621-co-to-jest-publishing> [dostęp 30.05.2024].
- Jak działa wydawnictwo muzyczne? Administracja wydawnictwa muzycznego 101TuneCore*, <https://www.tunecore.com/pl/guides/music-publishing-101> [dostęp 30.05.2024].

Wartościowanie w dyskursie muzycznym w ujęciu porównawczym (na materiale press kitu muzycznego i recenzji muzycznej)

STRESZCZENIE: Celem artykułu jest prześledzenie językowych wykładników wartościowania w recenzji muzycznej i muzycznych materiałach press kit oraz wskazanie obiektów wartościowania w obu typach tekstów. Analizie poddano 40 zestawów promocyjnych artystów polskich i zagranicznych oraz 40 recenzji muzycznych (20 z czasopisma „Teraz Rock” i 20 z „Rolling Stone”). Ze względu na porównawczy charakter artykułu, analiza została zawężona do określeń dotyczących muzyki tworzonej przez artystę. Nawet pobieżna analiza dowodzi, że odmienne cele komunikacyjne nie wykluczają podobieństw tematycznych czy językowo-stylistycznych pomiędzy materiałami promocyjnymi a recenzją muzyczną, bez względu na to, czy są to teksty polskojęzyczne, czy angielskojęzyczne. Wynika to z ich uwarunkowań dyskursywnych. To także powoduje, że da się zauważyć wzajemne zależności pomiędzy recenzją a pakietem promocyjnym press kit.

SŁOWA KLUCZOWE: dyskurs muzyczny, recenzja muzyczna, press kit muzyczny, wartościowanie

Evaluative Language Use in Music Discourse – A Contrastive Study between Music Press Kits and Music Reviews

SUMMARY: The article aims to examine the linguistic means of evaluation in music reviews and music press kits, and to indicate the objects of evaluation in both types of texts. The analysis covered 40 promotional sets of Polish and foreign artists and 40 music reviews (20 from „Teraz Rock” and 20 from „Rolling Stone”). Due to the contrastive approach, the analysis has been narrowed down to one aspect, i.e. music created by the artist. The analysis proves that different communication purposes do not exclude thematic, linguistic, and stylistic similarities between promotional materials and music reviews, regardless of whether they are Polish-language or English-language texts. It is due to the fact these texts constitute elements of music discourse. As a result, it is possible to notice the interdependencies between the music review and the music press kit.

KEYWORDS: music discourse, music review, music press kit, evaluation